

Vg1

Frank Fosbæk

Automatisering

Vg1 elektrofag

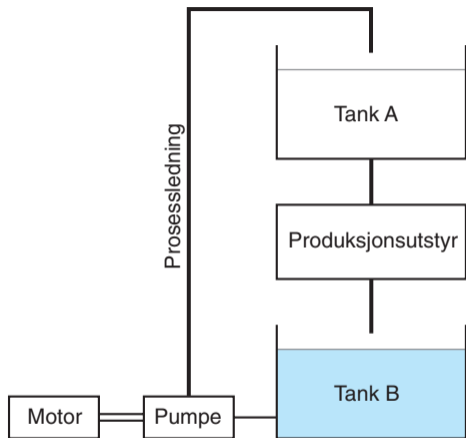
ELFORLAGET

Illustrasjoner til Automatisering Vg1 elektrofag

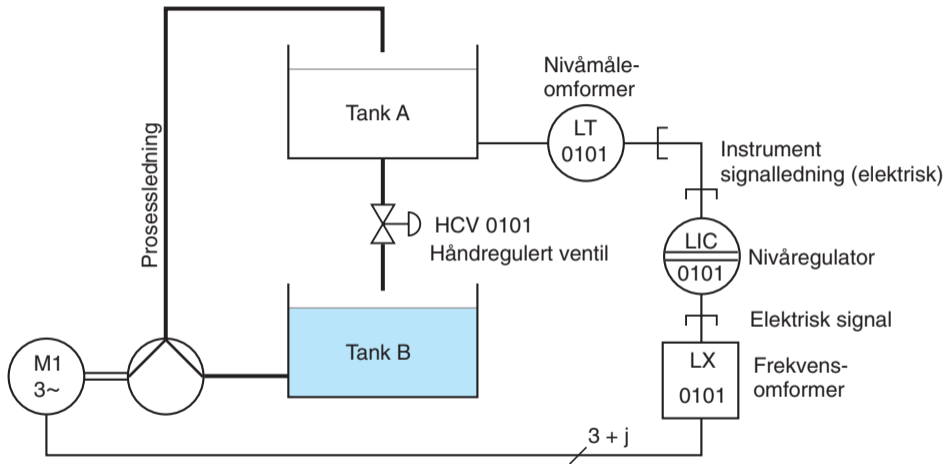
Kapittel 19

Illustrasjonene kan brukes fritt i undervisningen

© Elforlaget 2013

Figur 19.1 Skisse av anlegget som skal nivåreguleres

Figur 19.2 Instrumentert flytskjema for modellen

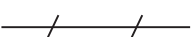

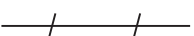
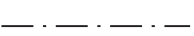
Første bokstav		Etterfølgende bokstav
Prosessvariabel	Tilleggsfunksjon	Diverse
A		Alarm
B		Tilstandsindikator (0–1)
C		Regulator
D	Densitet	Densitet
E	Alle elektriske størrelser	Måleelement
F	Mengde (per tidsenhet)	Forhold (brøk)
G	Dimensjon, posisjon	
H	Håndstyring	Høy (maksimum)
I		Indikator
J		Avsøking (skanner)
K	Tid, programverk	
L	Nivå	Lav (minimum)
M	Fuktighet	
N	Valgfri	Valgfri
O	Valgfri	
P	Trykk, vakuum	Punkt (testpunkt)
Q	Analyse (egenskap)	Integrasjon/summering
R	Radioaktivitet	Skriver
S	Hastighet, frekvens	Kontakt
T	Temperatur	Måleomformer
U	Multivariabel	Multifunksjon
V	Viskositet	Ventil, pådragsorgan
W	Vekt, kraft	
X	Udefinert	Udefinert
Y	Valgfri	Regneenhet, hjelpefunksjon
Z		Sikkerhetsfunksjon

A, B, C, I, J, Z: Som første bokstav, reservert fremtidig bruk

N, O, Y: Valgfrie, for gjentatt bruk innenfor et anlegg (må defineres)

X: Valgfri, for enkeltstående tilfeller (må defineres)

For flytskjemaer:

	Prosessledning
	Prosesshjelpledning
	Instrument signalledning generelt
	Instrument signalledning pneumatisk
	Instrument signalledning elektrisk
	Instrument signalledning kapillar
	Instrument signalledning hydraulisk
	Mekanisk omramming

 Instrument montert ved målested

 Instrument montert på sentralt panel

 Instrument montert på lokalt panel

 Generelt ventilsymbol normalt åpent

 Generelt ventilsymbol normalt lukket

 Ventil med håndbetjening

 Ventil med udefinert innstillingsorgan

 Ventil med membranmotor

 Ventil med elektromagnet

 Ventil med sylindredrift

 Ventil med elektrisk motor

 Selvvirkende reduksjonsventil

Ved luftsvikt:

 Ventil lukker

 Ventil åpner

 Ventil blir stående

For kretsskjemaer:

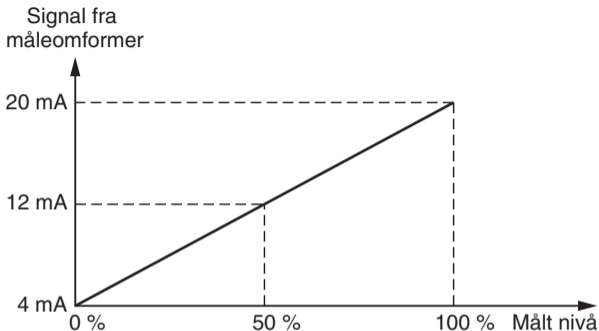
 Generelt komponentsymbol med tilkoblinger eller rekkeklemmer etter behov

 Generelt komponentsymbol med tilkoblinger eller rekkeklemmer etter behov

 Generelt komponentsymbol med tilkoblinger eller rekkeklemmer etter behov

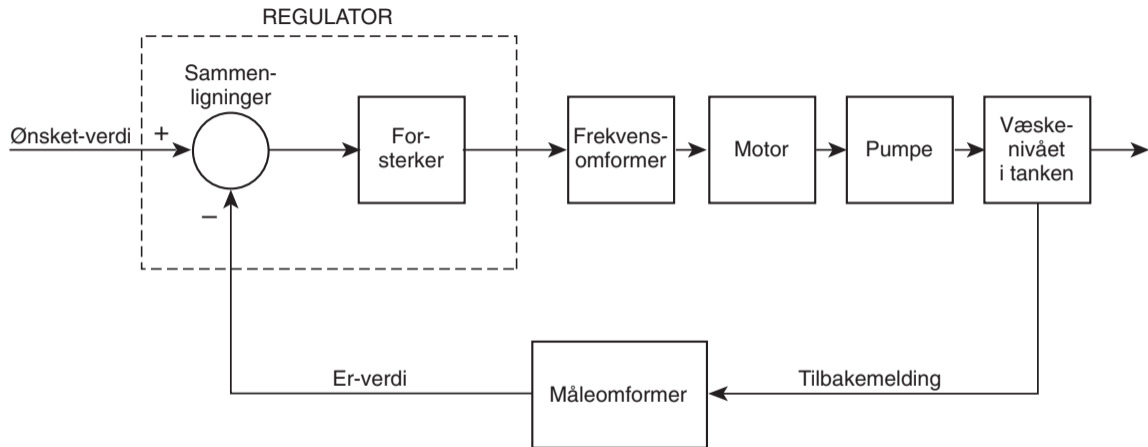
 Omformer, ventilstiller, forsterker

Symbol	Funksjon
$c = a + b$ ($a - b$)	Sum (differanse) av to signaler
$c = ab$ ($\frac{a}{b}$)	Multiplikasjon (divisjon) av to signaler
Bias	Nullpunktforskyvning
Ratio 1 : 3	Forholdet inngang/utgang = 1 : 3
$\sqrt{\quad}$	Kvadratrot
$f(x)$	Funksjonsomformer
1 : 1	Forhold
> (<)	Større enn (mindre enn)
Rev.	Reverserer signalet
A/D (D/A)	Former om analog til digital (eller omvendt)
H (HH)	Høy (ekstra høy)
L (LL)	Lav (ekstra lav)
P/I (I/P)	Former om fra trykk til strøm (fra strøm til trykk)
U/I (I/U)	Former om fra spenning til strøm (fra strøm til spenning)
R/P (R/I)	Former om fra resistans til trykk (fra resistans til strøm)

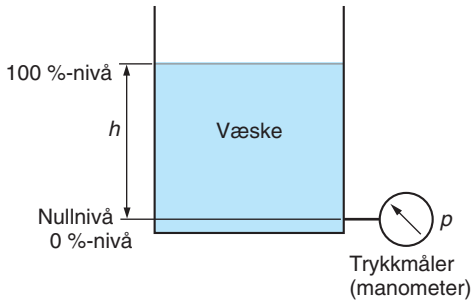

Figur 19.3 Forholdet mellom målt nivå i tanken og elektriske signal fra måleomformeren

Figur 19.4 Blokkskjematisk framstilling av reguleringsløyfa

$$h = \frac{p}{\rho \cdot g}$$

p er hydrostatisk trykk (Pa)

h er nivå (m)

ρ er massetetthet (kg/m^3)

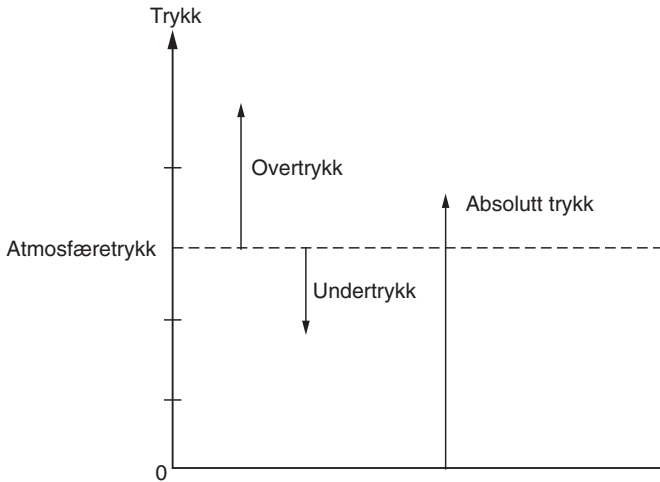
g er tyngdeakselerasjon (m/s^2)

Figur 19.5 Nivåmåling med trykkmåler (manometer)

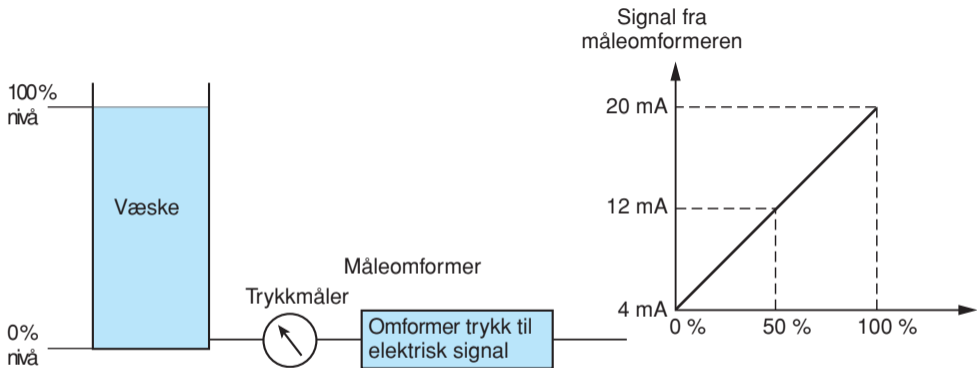
Pa (= N/m²)	bar	kp/cm² (= at)	Torr (mmHg)	Lbf/in² (psi)
1	$10 \cdot 10^{-6}$	$10,1972 : 10^{-6}$	$7,50062 \cdot 10^{-3}$	$0,145038 \cdot 10^{-3}$
$100 \cdot 10^3$	1	1,01972	750,062	14,5038
$98,0665 \cdot 10^3$	0,980665	1	735,559	14,2233
$9,80665 \cdot 10^6$	98,0665	100	$73,5559 \cdot 10^3$	$1,42233 \cdot 10^3$
133,332	$1,33322 \cdot 10^{-3}$	$1,335951 \cdot 10^{-3}$	1	$19,3368 \cdot 10^3$
$101,325 \cdot 10^3$	1,01325	1,03323	760	14,6959
$6,89476 \cdot 10^3$	$68,9476 \cdot 10^{-3}$	$70,3070 \cdot 10^{-3}$	51,7149	1

1 pascal = 1 N/m² 1, Torr = 1 mmHg ved 0 °C, 1 mm vannsøyle = 9,81 N/mm², 1 lbf/in² betegnes også 1 psi

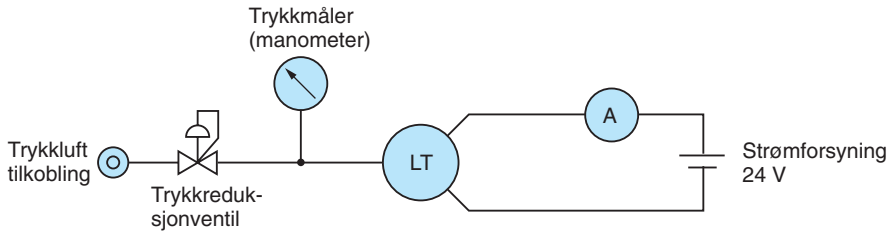
Figur 19.6 Sammenhengen mellom forskjellige trykkenheter

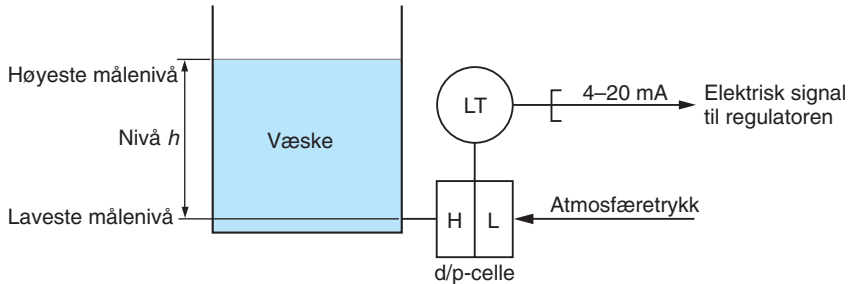
Figur 19.7 Forholdet mellom overtrykk, undertrykk og absolutt trykk

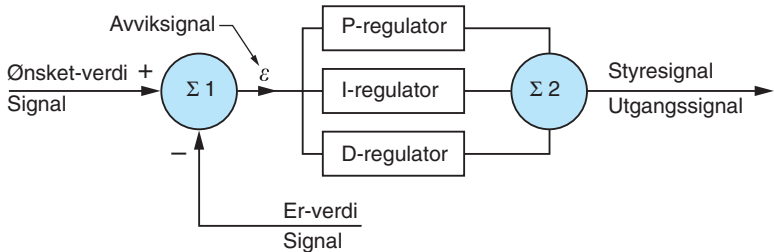
Figur 19.8 Måleomformer koblet til bunnen av en tank, og forholdet mellom nivået og utgangssignalet fra måleomformer

Figur 19.9 Kablingsskjema for benkinnstilling av nivåmåleomformer

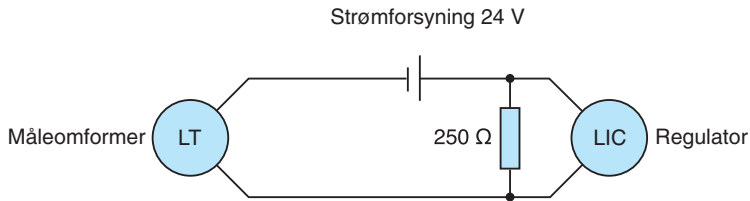

Figur 19.10 Nivåmåling med differansetrykkmåler (dP-celle)

Figur 19.11 Blokkskjema for en PID-regulator

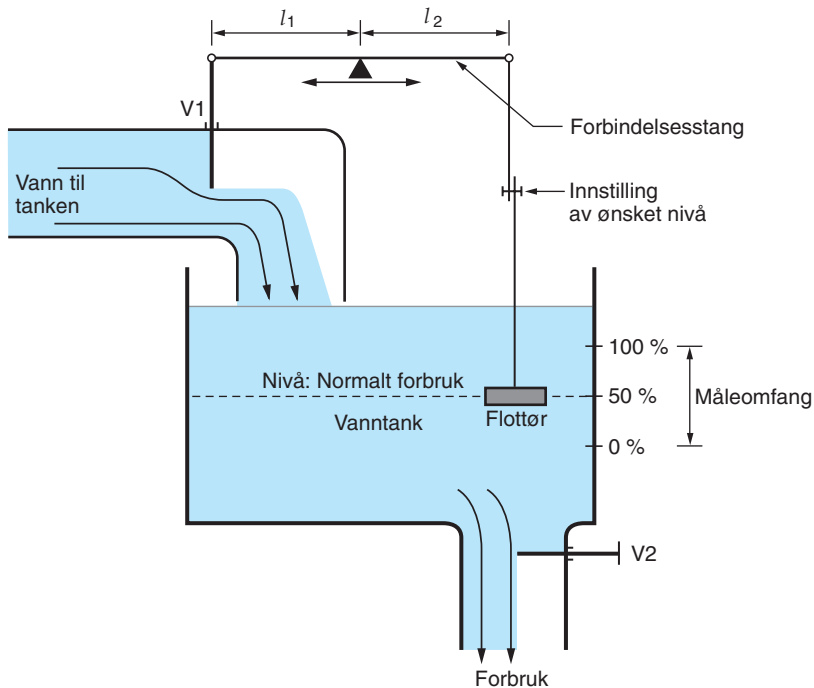

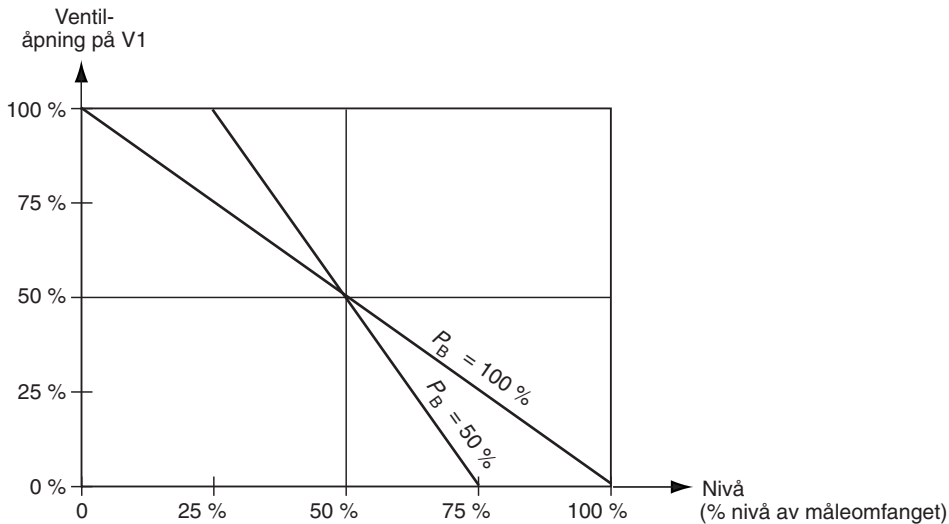
Figur 19.12 Sammenkobling av måleomformer, likestrømskilde og regulator

Pumpedata	
H maks. 5 m	Q min. 0,6 m ³ /h
H min. 3,6 m	Q maks. 2,4 m ³ /h
Motordata	
220–240 V/380–415 V	1,7 A/1 A
I.cl Fn 2900 r/min	
0,2 hp 0,15 kW	cos φ 0,5

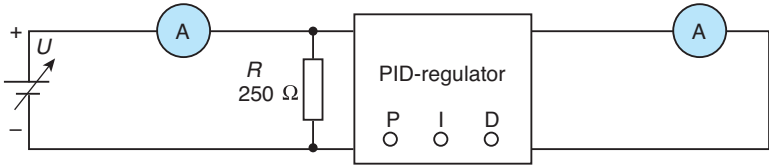
Figur 19.13 Data for pumpe og pumpe motoren på modellen

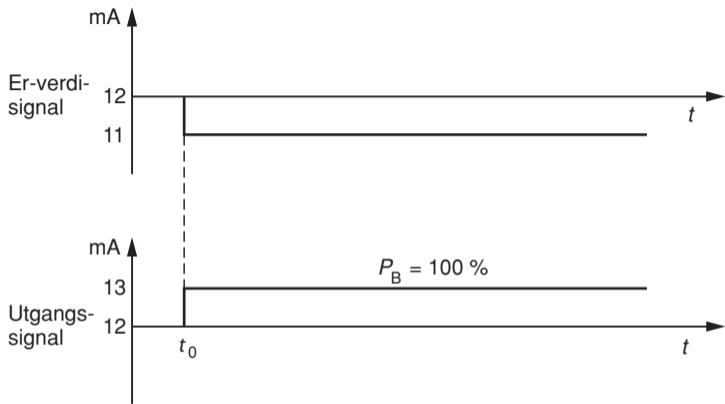
Figur 19.14 Mekanisk P-regulering av nivået i en vanntank

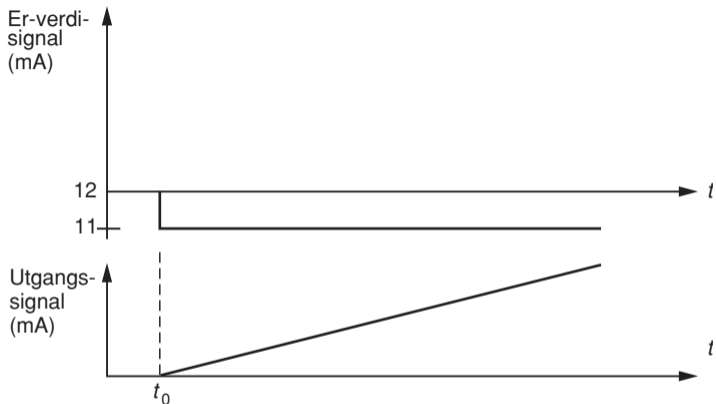
Figur 19.15 Forholdet mellom ventilåpningen på V1, nivået og proporsjonalbåndet

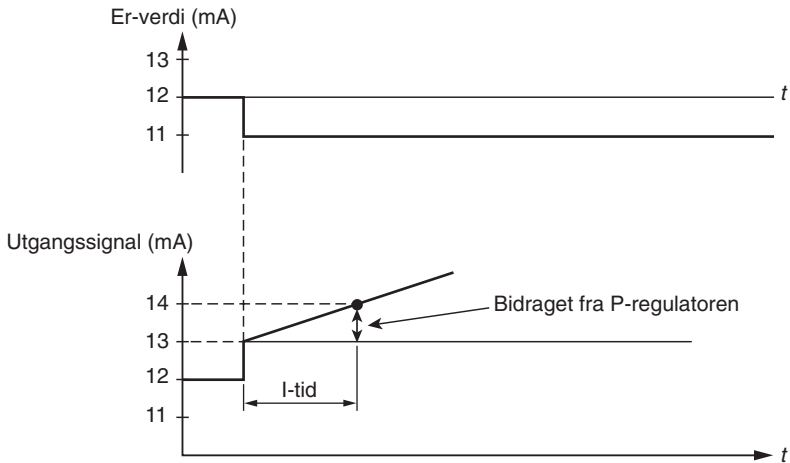
Figur 19.16 Elektronisk PID-regulator koblet for sprangsvaranalyse

Figur 19.17 Sprangsvardiagrammet for en reverserende P-regulator

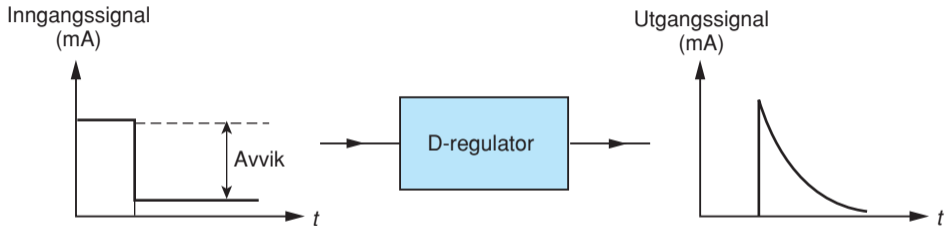

Figur 19.18 Sprangsvardiagrammet for en reverserende I-regulator

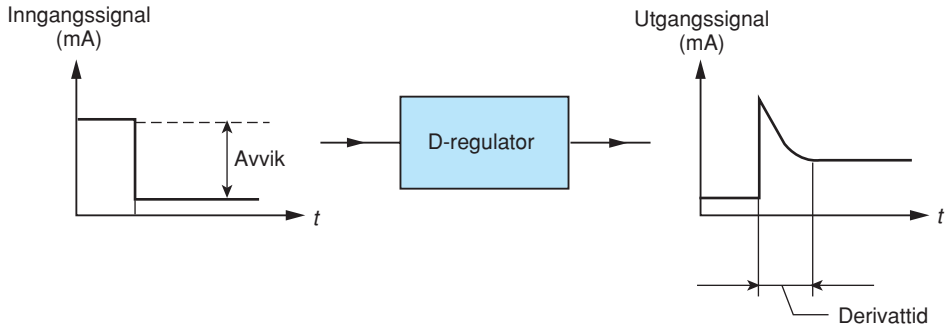

Figur 19.19 Sprangsvardiagram for en reverserende PI-regulator

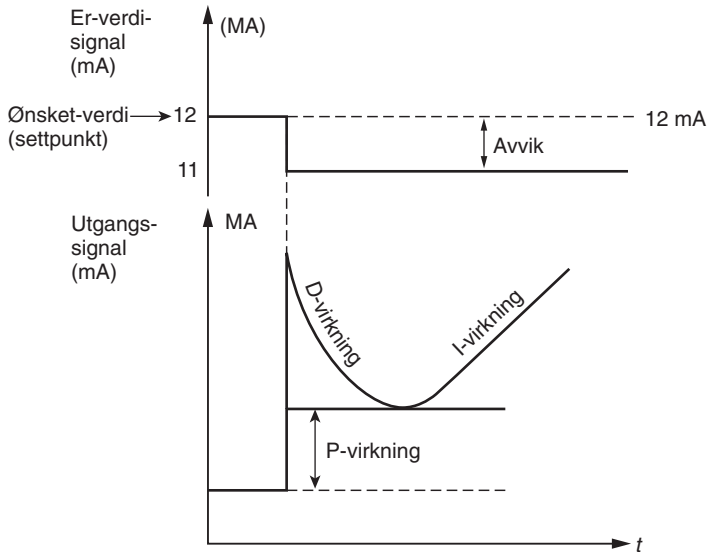

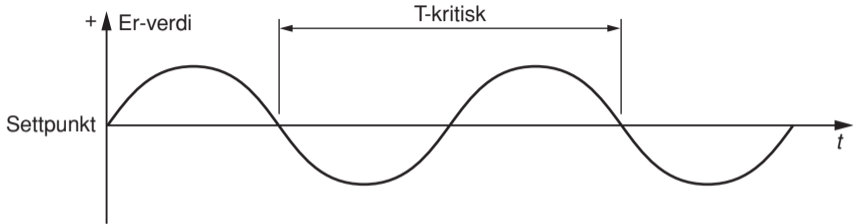
Figur 19.20 Sprangsvardiagram for en reverserende D-regulator

Figur 19.21 Derivattiden

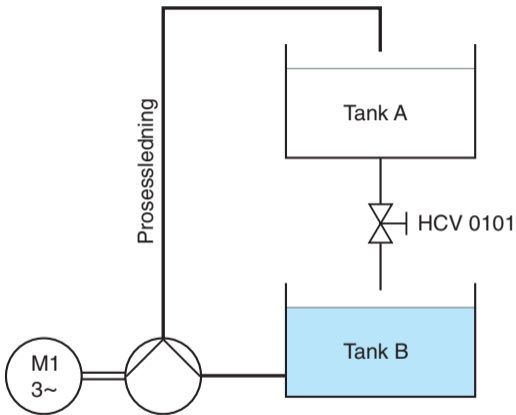
Figur 19.22 En reverserende PID-regulators svar på et sprang med minkende inngangssignal

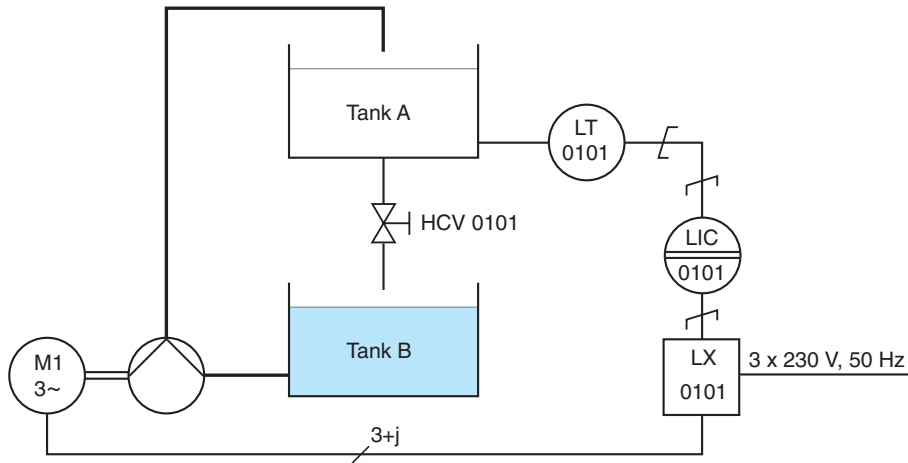
Figur 19.23 Kontinuerlig svingeforløp

Regulator	Proporsjonalband	Integraltid	Derivattid
PID-regulator	1,7 · P-kritisk	0,5 · T-kritisk	0,12 · T-kritisk
	Forsterking		
	0,5 · F-kritisk		

Figur 19.24 Innstilling av regulatorparameterne

Figur 19.25 Prinsippskisse av modellen

LT 0101: Nivåmåleomformer

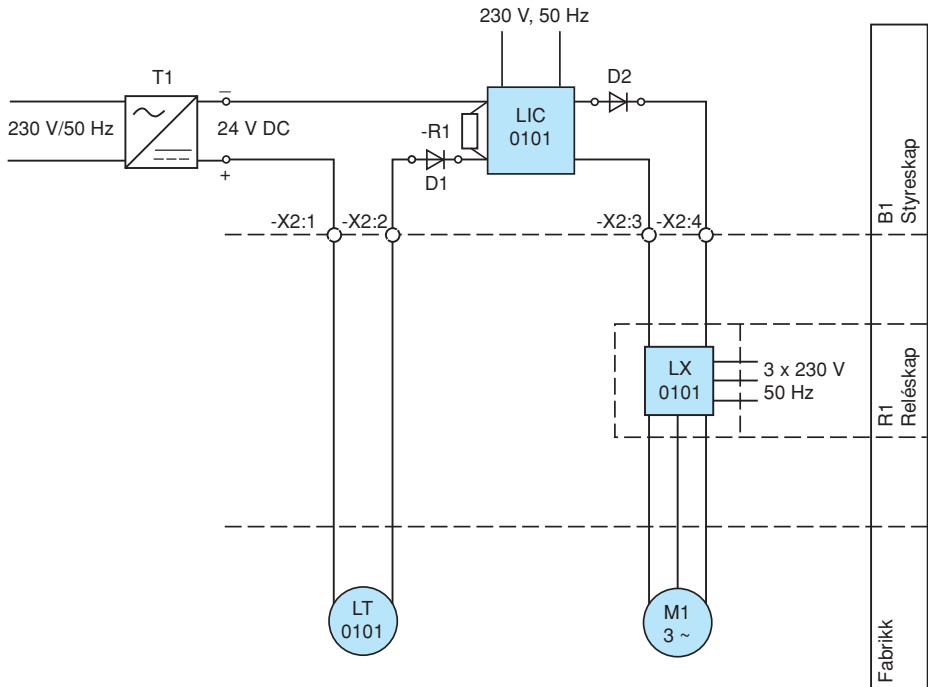
LIC 0101: Nivåregulator med indikator

LX 0101: Frekvensomformer

HCV 0101: Håndregulert ventil

M1 er en elektrisk motor for drift av pumpe

Figur 19.26 Instrumentert flytskjema for modellen

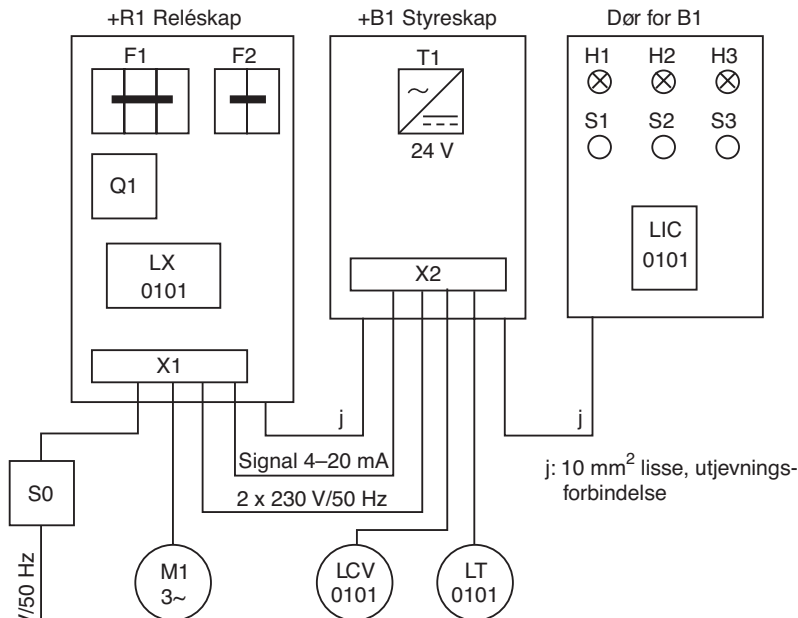

Figur 19.27 Sløyfeskjema for instrumenteringen på modellen

POS	Type utstyr	Forsyning	Signal inn	Signal ut	Merknad
LT 0101	Nivåmåleomformer Måleområde: 0–1200 mmVS	24 V DC	50– 1050 mmVS	4–20 mA	Vs: vannsløyfe –VS
LIC 0101	PID-nivåregulator med indikator	230 V, 50 Hz	4–20 mA	4–20 mA	
LX 0101	Frekvensomformer for trefase asynkronmotor, 3 x 230 V, 1,7 A	3 x 230 V 50 Hz	4–20 mA	3 · 230 V, 0–60 Hz	Motor 3 x 230 V, 1,7 A

Figur 19.28 Forslag til utstyrliste for instrumentering

Utstyr i skap R1:

- F1 hovedstrømsvern (sikring)
- F2 styrestrømsvern (sikring)
- Q1 kontaktor
- LX frekvensomformer
- X1 rekkekleppe

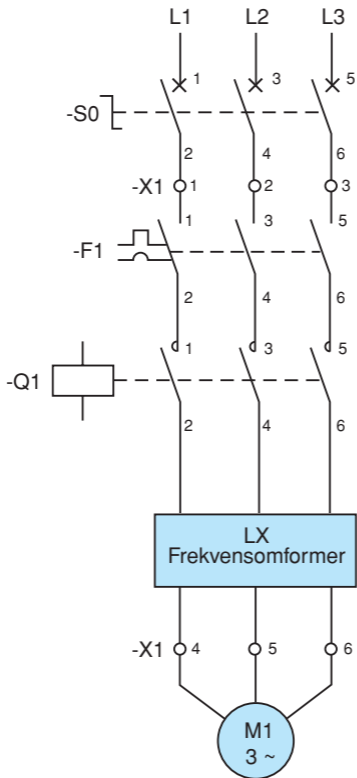
Utstyr i skap B1:

- T1 24 V likestrømsforsyning
- X2 rekkekleppe

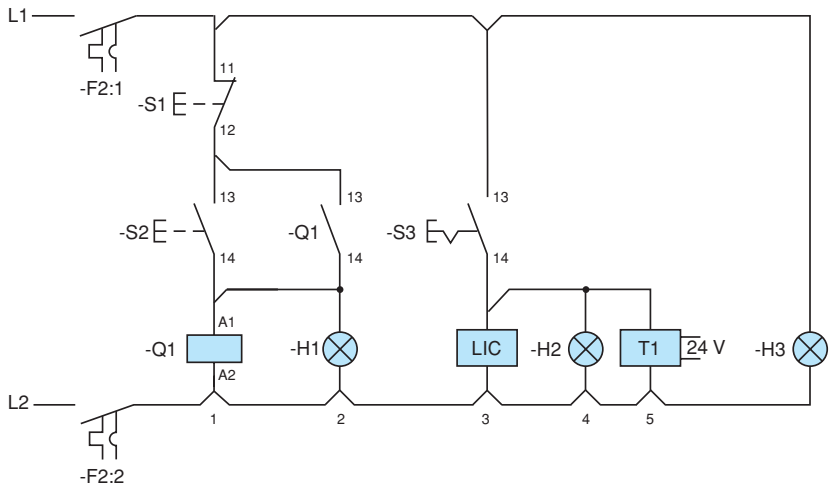
Utstyr i skapdør B1:

- S1 stoppbryter for anlegg
- S2 startbryter for anlegg
- S3 bryter for driftsstrøm til LIC
- H1 energikretsen til for LX innkoblet
- H2 driftsstrøm for LIC
- H3 anlegget koblet til elnettet
- LIC nivåregulator

Figur 19.29 Arrangementstegning for elektriske installasjoner og instrumentering

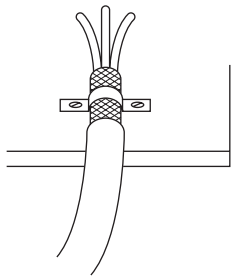
Figur 19.30 Hovedstrømsskjema

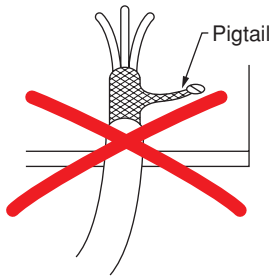
Figur 19.31 Styrestrømsskjema

Pos.	Antall	Type materiell	Merknad
S1	1	Trykknappbryter med brytekontakt	For innfelt montering
S2	1	Trykknappbryter med sluttekontakt	For innfelt montering
S3	1	Trykknappbryter med bistabilkontakt	For innfelt montering
F1	1	Hovedstrømsvern, automatsikring, trepolt	Sikringsstørrelse og utløse-karakteristikk bestemmes av tekniske data for frekvens-omformer
F2	1	Styrestrømsvern Automatsikring, topolt 6–10 A sikring med B-karakteristikk	
Q1	1	Kontaktor, 2S–2Ø	Velges ut fra motorens nominelle data
H1	1	Signallampe, 230 V, 0,1 A	For innfelt montering
H2	1	Signallampe, 230 V, 0,1 A	For innfelt montering
H3	1	Signallampe, 230 V, 0,1 A	For innfelt montering
LX	1	Frekvensomformer, bestemmes av tekniske data for motoren	
S0	1	Låsbar sikkerhetsbryter	
X1	1	Sett med rekkeklemmer	
X2	1	Sett med rekkeklemmer	

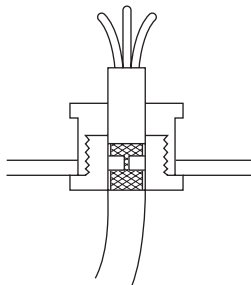
Figur 19.32 Materialliste

God

Dårlig

God

Figur 19.33

Rekkeklemmetabell for R1

Kabelside	Klemmenr.	Apparatside

Intern koblingstabell for R1

Figur 19.34 Rekkeklemmetabell og intern koblingstabell for R1

Rekkeklemmetabell for B1

Kabelside	Klemmenr.	Apparatside

Intern koblingstabell for B1

Figur 19.35 Rekkeklemmetabell og intern koblingstabell for B1

Energikretser

Type kabel og ledninger	Leder-tverrsnitt	Hver kabel og ledninger skal bruke

Signalkretser

Type kabel og ledninger	Leder tverrsnitt	Hver kabel og ledninger skal bruke

Figur 19.36 Liste over kabler og ledninger som skal brukes